

ומבארת הגמרא: מה הטעם שאין להחיל קדושת שקלים על דבר הקדוש בקדושת מעשר שני:

דכתיב גבי בכור: "אך בכור אשר יבכר לה' בבהמה — לא יקדיש איש אתו". ולמדים אנו מקרא זה, שכל שהוא קדוש אין קדושה אחרת חלה עליו.

והכי נמי לא יביא שקלו ממעשר שני. כי כיון שהוא קדוש משום מעשר שני תו לא חלה עליו קדושת שקלים לקרבנות.

[וטעם זה הוא אסמכתא בעלמא, ועיקר הטעם שאין מביאין שקלים ממעשר שני הוא משום דאין דבר שבחובה בא אלא מן החולין].

במשנה מבואר שאם שקל שקלו ממעות מעשר שני או מדמי שביעית יאכל כנגדן.

ומפרשת הגמרא: **כיצד הוא עושה?**

מביא סלע של חולין, ואומר: מעות מעשר שני בכל מקום שהם במקדש יהיו מחוללין על סלע זו של חולין.

ואותה סלע של חולין נתפס בה קדושה לשם מעשר שני, והראשונים — היינו מה שנתן בראשונה לשקלו ממעות מעשר שני, **נעשו עתה לשקלים.** דכיון שכבר חללן ופקע מהם קדושת מעשר שני, שוב נעשו חולין וראויים הם לשקלים. [גירסת הגר"א]

הלכה ג מתניתין:

המכנס, מקבץ מעות, מעה מעה או פרוטה א-1

משקליהם ממש ולא ישארו שקליהם בשיירי הלשכה. והיו מביאין שקליהם בשעה שהיה התורם בא לתרום את הלשכה לתוך הקופות, והיו זורקין את השקל ליד התורם, והתורם היה מתכוין ליתנם עבורם, ודוחפו לתוך הקופה שהיה תורם לתוכה, ובכך היו מוודאין שמעותיהן לא נפלו לשיירי הלשכה אלא לתרומת הלשכה לצורך קניית הקרבנות,

והכי נמי הכא, השליח שתרם עבור עצמו בשקלו של חברו מיירי שעשה כן, ולפיכך מעל השליח, שהרי לא שקל סתם, אלא נתכוון התורם לשקול עבורו, וגם ודאי הוא ששקל זה הלך לצורך הקרבת הקרבנות ולא לשיירי הלשכה. והלכך מעל בהוציאו את השקל לצורכו.

ומקשינן: אמאי זה ששקל שקל חברו לעצמו מעל ומחויב להביא קרבן מעילה?

וכי מה הנאה נהנה הוא משל הקדש?

אם משום שעשה בזה מצוה שתרם את שקלו, הרי אין זה נחשב כהנאה, כי "מצוות — לאו להנות ניתנו!". וכיון שלא נהנה מההקדש, הרי אף שנסתמש בו אין בזה חיוב מעילה!

אמר רבי אבין בשם רבנן דתמן [רבנן שבבל]: מכיון שבית דין ראוין למשכן את מי שלא שקל שקלו, וזה שתרם לעצמו בשקל חברו הציל עצמו מכך שלא משכנו אותו בית דין, חשיב כמו שנהנה מממון הקדש. שהרי הציל עצמו בממון הקדש ולפיכך מעל.

שנינו במשנה: השוקל ממעות מעשר שני ... יאכל כנגדן.

לשקלי" סוברים בית הלל שהמותר חולין, ואילו לענין חטאת האומר "הרי אלו לחטאתי" ונותרו מעות, המעות הולכין לנדבה.

אלא, של שקלים יש להם קצבה. שנאמר: "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל". הלכך אנו אומרים שבודאי לא התכוון להקדיש אלא מה שצריך לשקלו, והמותר הוא חולין.

מה שאין כן חטאת, שאין לה קצבה, כי יכול להביא חטאת בדמים מועטים או בדמים מרובין. ולפיכך כל המעות שכינס חלה עליהן קדושה. דאמרינן שלכך נתכוין, שכל מה שיקבץ יהא לחטאת. והלכך מותרן הולך לנדבה, כדין מותר חטאת המובא להלן.

רבי יהודה אומר: אין לומר טעם זה. שהרי אף לשקלים אין להן קצבה, שאמנם אין שוקלין פחות מחצי השקל, אולם אפשר לשקול יותר ממחצית השקל. שכן מצינו שהיו זמנים ששקלו יותר.

שבשעלו ישראל מן הגולה — מגלות בבל, והיו מתי מעט, היו שוקלים דרכונות [דינרי זהב, ושווי של דינר זה הוא כשני סלעים שהם ארבע מחצית השקל], כיון שמחצית השקל לא הספיקה להם לקרבנות.

ואחר כך, כשנתרבו העם מעט, חזרו לשקול **סלעים** [סלע שוויו שני מחצית השקל].⁽³⁴⁾

פרוטה, ואמר: הרי אלו לשקלי, והיו שם מעות יותר ממחצית השקל.

בית שמאי אומרים: מותרן הולך לנדבה, ל"קין המזבח", שמקריבין ממעות אלו עולות כשהמזבח בטל מקרבנות. שהרי הקדיש אף מעות אלו באומרו הרי אלו לשקלי.

ובית הלל אומרים: מותרן חולין. לפי שלא נתכוין להקדיש אלא עד כדי שקלו שהוא חייב בו, ולא יותר.⁽³³⁾

אבל אם אמר: הריני מכנס מעות שאביא מהן לשקלי — שוין בית הלל ובית שמאי שהמותר ממחצית השקל הוא חולין. שהרי לא אמר "אלו לשקלי" אלא "מהן אביא לשקלי", וכוונתו שהמעות הנצרכות למחצית השקל יהיו קודש, והמותר ישאר חולין.

המכנס מעות ואמר: הרי אלו לקרבן חטאתי שאני מחויב בו, שוין בית שמאי ובית הלל שהמותר נדבה, כמבואר הטעם בהמשך המשנה.

ואם אמר: הריני מכנס מעות שאביא מהן בהמה לחטאתי — שוין שהמותר חולין. כי לשון זה מתפרש שאין כוונתו להקדיש אלא כפי הנצרך לקרבנו, וכדלעיל גבי שקלים.

ומבאר המשנה: מה החילוק בין שקלים לחטאת? מדוע בשקלים אם אמר "הרי אלו

ואילו הכא מיירי שכונס לעצמו מעט מעט, ואחר כך מקדישו למחצית השקל.

34. בפשטות נראה שבאותו זמן שקלו דרכון שלם ואחר כך שקלו סלע שלם, וכן נראה

33. ואין להקשות על מה שכתב הרמב"ם [פרק א מהלכות שקלים הלכה א] שאין ליתן מחצית השקל פעמים רבות, היום מעט ולמחר מעט, אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת. כי הרמב"ם מדבר כשנותנו ומוסרו להקדש בכמה פעמים,

ואחר כך חזרו לשקול טבעין [חצאי סלעים, והם השקלים המוזכרים במשנה, ששוים כמחצית השקל שבתורה].

ולאחר זמן בקשו לשקול דינרין [רביעית השקל של תורה] ולא קבלו מהן. לפי שרשאין הציבור להוסיף על השקל שבתורה אבל לא לפחות ממנו.

ומכל מקום, שמעינן שאין קצבה לשקלים שהרי אפשר להוסיף עליו כפי שיחפצו. והדרא קושיא למקומה, מה בין שקלים לחטאת, ומדוע זו הולך מותרה לנדבה, ובשקלים מותרם חולין.

אמר רבי שמעון: אמנם אפשר להוסיף על מחצית השקל, אך אף על פי כן צריך שתהיה יד כולן שוה.

שלעולם נותנים כל ישראל סכום שווה, בין עשיר ובין עני. וכל כמה שהסכימו בית דין לשקול אין רשות לעשיר להוסיף ולא לעני לפחות. ונמצא, שישנה קצבה לשקלים. ולכן זה שאמר הרי אלו לשקלי לא קדשו המעות אלא עד שיעור שהסכימו לשקול.

אבל חטאת אין יד הכל שוה בהן. שזה מביא חטאת בסלע, וזה מביא חטאת בשתיים סלעים, וזה מביא בשלש. שכל אחד מביא חטאת בכמה מעות שירצה. והלכך

מותר המעות שכינס לחטאתו הוי קודש, ויפלו לנדבה לקייץ בהן את המזבח.

גמרא

שנינו במשנה: המכנס מעות ואמר הרי אלו לשקלי, בית שמאי אומרין: מותרן נדבה ובית הלל אומרין מותרן חולין.

אמר רבי יוסי בשם רבי לעזר: במה פליגינן בית שמאי ובית הלל אי המותר נדבה או חולין?

במכנס פרוטרוט [פרוטה פרוטה] ובשעה שהתחיל לקבצן אמר: כל מה שאקבץ מהן כאן יהא לשקלי.

שבכהאי גוונא הוא דסבירא להו לבית הלל שמותרן חולין, כי בשעה שאמר כן לא נתכוין אלא עד כדי מחצית השקל, אלא שבסוף חישב ומצא שנתקבץ יותר ממחצית השקל.

אבל אם נטל מעות בידו ואמר: "הרי אלו לשקלי", ומצא שיש מעות עודפות, כל עמא מודיי [כולי עלמא מודין] שהמותר נדבה. שאין כאן טעות, דכיון שלא חישב המעות קודם בודאי נתכוין שיהיו כל המעות להקדש.

השקל חצי סלע.

אולם אחר כך היה המטבע היוצא טבעון, שהוא חצי סלע, השווה למחצית השקל של תורה, ואז לא נתנו חצי ממטבע זה, אלא מטבע שלם. כי לעולם אין לשקול פחות מחצי שקל של תורה.

בהשגות הראב"ד. אולם דעת הרמב"ם [פרק א מהלכות שקלים ה – ו] שלעולם צריך ליתן מחצית המטבע של אותו הזמן, אפילו היה אותו מטבע גדול משקל הקודש.

וכשעלו ישראל מן הגולה היה המטבע היוצא "דרכון", ונתנו למחצית השקל חצי דרכון. ואחר כך היה המטבע היוצא "סלע" ונתנו למחצית

רבי חייא ורבי ביבא אמרו בשם רבי לעזר אחרת:

במה פליגין בית שמאי ובית הלל — במכנס פרוטרוט. שבזה סברי בית שמאי שמוטרן נדבה משום דסבירא ליה הקדש בטעות הוי הקדש. ואף הכא הקדש בטעות, הוא שכסבור שלא יתקבצו המעות אלא עד כדי מחצית השקל של תורה.

אבל באומר "הרי אלו לשקלי", שאין כאן טעות, בודאי נתכוין ששקל מאלו שבידי יהא להקדש והשאר חולין. וכולי עלמא מודיי שהמוטרן חולין.

[סוגיא זו מתפרשת לפי גירסת הגר"א].

אמר רבי חייא: מתניתא דידן מסייעא לרבי ביבא בשם רבי לעזר.

דתנן במשנתינו: אמר רבי שמעון: מה בין שקלים שמוטרן חולין לחטאת שמוטרן נדבה — אלא שהשקלים יש להן קצבה ולחטאת אין לה קצבה.

וסברה עתה הגמרא, שרבי שמעון מיירי באופן שלכולי עלמא, בין לבית שמאי ובין לבית הלל, מותר המעות שהניח לשקלים הם חולין.

והוא בא ליתן טעם לחילוק בין שקלים, שלכולי עלמא הוי חולין לבין מותר החטאת שהולך לנדבת ציבור. ומשום כן אי אפשר להעמיד דבריו של רבי שמעון במכנס פרוטרוט, שהרי בזה פליגי בית שמאי ובית הלל אי המותר חולין.

אלא כמה אנן קיימין דאשכחן חילוק בין שקלים לחטאת שבא רבי שמעון לתת בו טעם?

אם מיירי באומר הריני מכנס מעות אלו "שאביא מהן" הרי בכהאי גוונא בכולן מותרן חולין, בין בשקלים ובין בחטאת.

אלא, בהכרח, כי אנן קיימין באומר "הרי אלו". שבזה בא רבי שמעון לבאר החילוק בין אם אמר "הרי אלו לשקלי", שהמותר חולין, לבין אם אמר "הרי אלו לחטאתי", שהמותר נדבה:

שקלים, על ידי [בגלל] שקצבתן מן התורה, מותרן חולין. כיון שלא נתכוין להקדיש אלא כדי הקיצבה הכתובה בתורה.

חטאת, על ידי שאין קצבתן מן התורה אומרים אנו שנתכוין להקדיש הכל, והלכך מותרן הולך לנדבה, לקיץ המזבח.

ומעתה איכא סייעתא לרבי ביבא בשם רבי לעזר, ותקשי לרבי יוסי בשם רבי לעזר. שהרי במשנתנו מבואר, כאמור, שבאומר "הרי עלי לשקלי" כולי עלמא מודו שהמותר חולין. וזהו שבא רבי שמעון ליתן טעם בחילוק שבין שקלים לחטאת.

הרי להדיא כרבי ביבא, הסובר שב"הרי עלי" כולם מודים שהמותר חולין, ודלא כרבי יוסי הסובר דבאומר "הרי עלי" לכולי עלמא המותר נדבה. שלדבריו ליכא חילוק כלל בין שקלים לחטאת.

ותיקשי: מה עבר לה רבי יוסי בשם רבי לעזר להאי ברייתא? כיצד יפרשה?

ומשנינן: פתר לה, שרבי שמעון לא מיירי כלל באומר הרי עלי. אלא מיירי במכנס בפרוטרוט, וכבית הלל.

שנחלקו בו בית שמאי ובית הלל אי מותרו

לנדבה או שהוא חולין.

ולפי בית שמאי לא הוצרך רבי שמעון לדבריו, כי לדעתם אין חילוק בין חטאת לשקלים.

ולא בא רבי שמעון אלא לבאר דעתים של בית הלל, הסוברים שבשקלים המותר לנדבה ובחטאת המותר חולין.

ועוד יש לסייע לדברי רבי ביבא ולהקשות על רבי יוסי:

והא תנינן להלן: מותר שקלים — חולין. ומשנה זו נשנית בסתמא, ומשמע שאף בית שמאי מודו בה. ואם כן, בהכרח, ישנו אופן שמודים בית שמאי שמותר שקלים חולין.

ובשלמא לרבי ביבא, אשכחן לבית שמאי כן באומר "הרי אלו לשקלי", שהרי לדעתו בזה כולהו מודו שהמותר חולין.

אלא לרבי יוסי בשם רבי לעזר, הסובר שהאומר "הרי עלי" כולם מודים שהמעות נדבה, אם כן לא אשכחן כלל היכי תמצוי שלבית שמאי המותר חולין. שהרי לדבריהם אף המכנס פרוטרוט המותר נדבה.

ואי אפשר לפרש דמיירי באומר "שאביא מהן לשקלי" ובזה אף בית שמאי מודו שהמותר חולין, שהרי במשנה זו קתני נמי "מותר חטאת נדבה". ואי מיירי באומר "שאביא מהן", אף בחטאת הוי חולין.

ומשנינן: רבי יוסי פתר לה להא משנה דמיירי **במכנס פרוטרוט, וכבית הלל**, הסוברים שהמותר חולין. וסתמא דמתניתין כבית הלל ודלא כבית שמאי.

ועתה מבארת הגמרא דיני טעות בהקדש.

המפריש שקלו, וסבר שהוא חייב ומשום כן הפריש, **ונמצא שאינו חייב**, בזה פשיטא שלא קדש השקל. כי היות שהוא אינו מחויב, לא חל שם "שקלים" על הפרשתו.

אולם בזה יש להסתפק:

המפריש שנים חצאי שקלים, משום שטעה **וסבר שהוא חייב שנים** חצאים, **ונמצא** [ונתברר לו] **שאינו חייב אלא** מחצית השקל **אחר**.

אותו מחצית השקל **השני** — **מה עביר** ליה?

מי נימא שדינו כדין המפריש מחצית שקל אחד בטעות משום שסבר שהוא חייב בו, דלא קדש.

או דלמא, התם לא קדש היות ואינו חייב בו כלל. אבל הכא, שהוא חייב אחד, דלמא הוי כאומר "הרי אלו לשקלי", שנחלקו בו אם המעות חולין או לא.

ופשטינן: **נשמענה מן הדא, ממה ששנינו:**

הפריש בהמה לחטאתו וסבר שהוא חייב חטאת, ומשום כן הפריש, **ונמצא שאינו חייב** — **לא קדשה** הבהמה כלל.

אבל אם הפריש שתיים בהמות לחטאתו, **וסבר שהוא חייב שתיים**,⁽³⁵⁾ **ונמצא שאינו חייב אלא אחת** — אותה השניה שהפרישה בטעות מתקדשת, אך אינה קריבה, אלא הרי היא רועה בעדר עד שיפול בה מום. ואז

35. ומיירי שטעותו היתה שסבר כי על חטא אחד שעבר צריך להביא שתי חטאות. וכגון,

מן הגולה היו שוקלים דרכונות, חזרו לשקול סלעים, חזרו לשקול טבעין, בקשו לשקול דינרין ולא קבלו מהן.

בזמן חז"ל היו מטבעות כסף שונים, כגון, סלעים, שקלים, דינרים, מעות, גרה.

שוויו של סלע הוא שני שקלים, שהם ארבעה דינרים, נמצא שכל שקל שוויו שני דינרים.

מעה היא ששית השקל.

שש מעות וגרה היא אחת מעשרים משקל, לפי שהשקל שוויו עשרים גרה, כדכתיב בקרא: "עשרים גרה השקל".

מטבעות אלו, המוזכרות במשניות ובתלמוד, מטבעות של חול הן. אולם מטבעות של קודש המוזכרות בתורה "כפולים" הם. כך שמחצית השקל של שקל הקודש שמחויב כל אחד ליתן הוא כשווי שקל של חול.

ומפרשת הגמרא מה הם אותם המטבעות שהוזכרו בדברי רבי יהודה, ששקלו ישראל כשעלו מן הגולה:

"היו שוקלין דרכונות" — היינו דינרין זהב.
 "חזרו לשקול סלעין" — כשמוען [כמשמען].

פסחים [צו ב] ד"ה "הפריש" כתבו שאין אפשרות להקדיש שתי חטאות על חטא אחד, בין שמקדישין בזה אחר זה ובין בבת אחת, דלעולם על כל פנים השניה אינה קדושה. וקשה, דהכא מבואר להדיא דהפריש שתי חטאות משום שסבר שהוא חייב שתיים ונמצא שאינו חייב אלא אחת, השניה רועה. הרי שחלה הקדושה על שניהם.

ימכרוה, ויפלו דמיה לנדבה, לקיץ המזבח.⁽³⁶⁾

ושמעין שבדין חטאת, המפריש שתיים בהמות לחטאתו ונמצא שאינו חייב אלא אחת, והיינו האומר "הרי אלו לחטאתי", שהמותר לנדבה.

אולם כל זה בחטאת, שכולי עלמא מודו בה שהאומר "הרי אלו לחטאת" המותר נדבה.

אך הכא, גבי שקלים, מאי את עביד לה?

הרי אפילו אם נשווה את המפריש שתיים לשקלו לאומר הרי עלי לשקלי אין הדבר מוסכם שלנדבה הוי. שהרי אף באומר "הרי עלי" נחלקן בזה.

אלא דין המפריש שתיים לשקלו תלוי בפלוגתא זו. והלכך:

כמאן דאמר שהאומר "הרי אלו" המותר לנדבה — הכא נמי המפריש שתיים לשקלו המותר לנדבה.

וכמאן דאמר שהמותר לחולין — הכא נמי המפריש שתיים לשקלו השני לחולין הוא.

שנינו במשנה: **רבי יהודה אומר:** אף לשקלים אין להם קצבה. שכשעלו ישראל

סבר שהאוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד חייב על כל זית זית. אך אין לומר שטעותו היתה שסבור היה כי עבר על ב' איסורים, כגון, חלב ודם, ונמצא שלא אכל אלא חלב. דבכהאי גוונא אין שייכות כלל בין שתי החטאות, ואין דין "רועה".

36. הקשה במקדש דוד [סימן כט] שבתוספות

והיינו כפול מחיוב התורה שהסלע שנישקלין הוא והשקל שוויו כמחצית השקל של תורה.

"חזרו לשקול טבעין" — פלגי סלעין [חצאיי סלעים] כלומר, שקל חול הוא שיעור מחצית השקל של תורה.

"בקשו לשקול דינרין" — קרטיין [רביעית] היינו רביעית הסלע שהוא מחצית שקל חול.

"ולא קבלו עליהן" דאין רשאין לפחות מהשעור האמור בתורה.

והא דאין רשאין לפחות משיעור מחצית השקל ילפינן מן הדא.

דכתיב בנחמיה: "והעמדנו עלינו מצות לתת שלישיית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו". ושלישיית השקל היינו מחצית השקל של תורה [שבימי עזרא הוסיפו על המטבעות שלישי. נמצא ששליש של שקל חדש הוא מחצית השקל המקורי — רמב"ן שמות ל יב].

ומדכתיב "והעמדנו" משמע שנחמיה ובית דינו היו צריכים להעמיד הדבר, שיתנו שלישיית השקל שהוא מחצית השקל של תורה ולא יפחתו ממנו.

הרי, אף שאפשר להוסיף על מחצית השקל מכל מקום אין לפחות ממנו.

אמר רבי חלקיה בשם רבי אחא: מדלא כתיב "שליש שקל" אלא "שלישיית השקל" משמע דבעינן ליתן שקל שלם בשנה, בשלש פעמים, כל פעם שלישי השקל.

ולא לעניין תרומת השקלים מיירי אלא לענין צדקה, דוהו השיעור צדקה שמחויב כל אדם ליתן.

מכאן, שצריך אדם לשלש שקלו ג' פעמים בשנה, כל פעם שלישי.⁽³⁷⁾

ומכאן, שאין מטריחין על הצבור להביא נדבותיהם יותר משלש פעמים בשנה.

אמר רבי אבין: מכאן לג' סאין. מכאן לשלש קופות. מכאן לג' הפרשות.

כלומר, שהיו תורמין את מעות השקלים שבשופרות ג' פעמים בשנה לתוך שלש קופות, המחזיקות כל אחת מהן שלש סאין. ומשם היו לוקחין את המעות לצורך הקרבנות, כמבואר להלן בפרק שלישי בארוכה.

ומה שהיו תורמין ומפרישין מעות מהשופרות שלש פעמים בשנה, למדנו כן מהא שצריך האדם לשלש את שקלו.

כתיב בפרשת כי תשא במצות מחצית השקל: "זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל".

ונחלקו רבי יהודה ורבי נחמיה בטעם מצוה זו שצריך ליתן "מחצית השקל" דווקא.

חד אמר: לפי שחטאו ישראל בעגל במחצית היום, כדדרשינן במסכת שבת מקרא ד"כי בשש משה". "בשש" — "בא שש", שבשעה שישיית של היום שהיא מחצית היום חטאו בעגל.

37. ברמ"א [או"ח סימן תרצ"ד סעיף א] כתב, שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע

שכן פדיון הבן הוא חמשה סלעים ככתוב בתורה, וכל סלע הוא ארבעה דינרין, נמצא שחמשה סלעים הם עשרים דינרים.

ובאה מצוה זו לכפר על מכירת יוסף שנעשתה תמורת עשרים דינרים.⁽³⁸⁾

רבי פנחס בשם רבי לוי אמר: לפי שמכרו השבטים את יוסף שהוא בכורה של רחל בעשרים דינרי כסף ונמצא שנפל לכל אחד ואחד מהם טבעה [שקל] שהוא שני דינרין, שהרי עשרה אחים השתתפו במכירתו של יוסף [מלבד בנימין], לפיכך יהיה כל אחד ואחד מישראל נותן שקלו טבעה — שקל חול, שהוא מחצית השקל של קודש, לכפר על מכירת יוסף.

הלכה ד מתניתין:

א. המכנס ואוסף מעות ואמר "הרי אלו 1-ב לתרומת מחצית השקל", ומצא שהיו יותר משיעור מחצית השקל, הרי "מותר השקלים" חולין. כיון שלא נתכון להקדיש אלא הנצרך לתרומת מחצית השקל [וסתמה המשנה כדעת בית הלל, לעיל הלכה ג].

ב. מותר מעות מהמעות שייחד לצורך קניית עשירית האיפה למנחה. והיינו, שנותרו בידו לאחר שקנה מנחה [ובגמרא יתבאר באיזו מנחה מדובר].

לפיכך יתנו "מחצית" השקל לכפר על נפשותיהם.

וחד אמר: לפי שחטאו ישראל בעגל בשש שעות ביום — יתנו מחצית השקל, דעבד שיתא גרמסין. ששוויו של שקל הוא שש מעות.

ולדידה עיקר הקפידא דקרא הוא על מטבע שיש בו מספר שש לכפר על חטאם שחטאו בשש שעות.

רבי יהושע בי רבי נחמיה בשם רבי יוחנן בן זכאי אמר: הא דבעינן ליתן מחצית השקל, הוא לפי שעברו על עשרת הדברות בכך שעבדו לעגל, שהוזהרו עליו בעשרת הדברות.

לפיכך יהיה נותן כל אחד ואחד מחצית השקל שהוא עשרה גרה.

שקל הוא עשרים גרה, כדכתיב בקרא "עשרים גרה השקל". נמצא, שחצי שקל הוא עשרה גרה.

רבי ברכיה אמר רבי לוי בשם רבי שמעון בן לקיש: לפי שמכרו השבטים את יוסף אחיהם שהוא בכורה של רחל, בעשרים כסף [כסף היינו דינר], לפיכך יהיה כל אחד ואחד פודה את בנו בכורו בעשרים כסף דינר.

קאי על מצוות השקלים, ולא לענין צדקה כפירוש התקלין הדתין.

38. הקשה השיירי קרבן, כיון שמצות מחצית השקל היא לכפר חטא העגל או מכירת יוסף, אם כן בני יוסף ובנימין לא ישקלו, שהרי אין להם

שבאותו מקום זכר למחצית השקל. ויש ליתן שלשה חצאים, לפי שבהפרשת שקלים נאמר שלש פעמים "תרומה".

ובבאור הגר"א שם ציין כמקור לדין זה את הגמרא כאן, שצריך אדם לשלש שקלו שלשה פעמים בשנה. ונראה מדבריו שלמד שמימרא זו